

Огнистий А.В. <https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>

Огниста К.М. <https://orcid.org/0000-0001-8636-6027>

**«ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНИЙ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ
НАБУТТЯ ЗДОБУВАЧАМИ НАВИЧОК І
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НАПРАВЛЕНИХ НА
ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ»**

(матеріали до науково-методичного семінару в рамках проведення Всеукраїнської конференції «Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді»)

Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка

Анотація. У публікації розкривається нормативна база та аргументація, що регламентує включеність до освітніх програм дисципліни фізичне виховання для студентів закладів вищої освіти.

Ключові слова: фізичне виховання, освіта, студент, заклад вищої освіти, освітня програма.

Annotation. The publication discloses the regulatory framework and reasoning that regulates the inclusion of the discipline of physical education for students of higher education institutions in the educational programs.

Keywords: physical education, education, student, institution of higher education, educational program.

Проблема. Обов'язковість низки дисциплін (як-от «Охорона праці», «Безпека життєдіяльності», «Фізичне виховання») раніше була закріплена на рівні окремих нормативно-правових актів. Разом з тим, із набуттям чинності Закону України «Про вищу освіту» 6 вересня 2014 р. ці нормативно-правові акти більше не є обов'язковими для ЗВО, а формулювання змісту ОП є

виключною сферою академічної автономії. Якщо ЗВО приймає рішення включати ці дисципліни до ОП, він має надати цьому раціональне пояснення, зокрема у контексті позицій стейкхолдерів, у т. ч. самих здобувачів вищої освіти. Посилання на загальнообов'язковість цих дисциплін не може вважатися таким поясненням [1].

Проблеми які визнає МОН України.

Також існують інші проблемні питання у ЗВО. серед яких: - виключення у деяких закладах вищої освіти предмету «Фізичне виховання» із переліку обов'язкових дисциплін протягом усього періоду навчання, що призводить до скорочення штату та закриття кафедр; - через відсутність обов'язкового підсумкового контролю (заліку) немає стимулу у студентів відвідувати заняття з фізичного виховання; - застаріла, не функціональна матеріально-технічна база для розвитку фізичних здібностей студентської молоді; - відсутність інноваційного підходу до проведення занять з фізичного виховання; - у ЗВО не проводяться фізкультурно-оздоровчі та спортивні заходи; - студенти не мають можливості брати участь обласних, всеукраїнських та міжнародних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах [2].

Як втрішити. Опитування студентів та стейкхолдерів, які можуть рекомендувати включити освітній компонент до освітніх програм. Співпраця з стейхолдерами, зацікавленими сторонами (громадські організації, федерації з видів спорту, Національний олімпійський комітет України (регіональні відділення), спортивні товариства(наприклад Колос) та ін.

У Законі України «Про вищу освіту» [3] зазначається: *«Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, що забезпечують формування і реалізують державну політику у відповідних сферах, галузевих об'єднань організацій роботодавців і затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти».*

Розділ VI
ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття 26. Основні завдання закладу вищої освіти

9) налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, **спорту**, мистецтва і культури;

(частина 9 статті 26 Закону України «Про вищу освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>)

Розділ VI
ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття 26. Основні завдання закладу вищої освіти

1. Основними завданнями закладу вищої освіти є:

- 1) провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями;
- 2) для університетів, академій, інститутів - провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі;
- 3) участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу;
- 4) формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, **здорового способу життя**, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах;

(частина 4 статті 26 Закону України «Про вищу освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>)

Відповідно до Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права (1966), у ст.49 Конституції України закріплено обов'язок держави дбати про розвиток фізичної культури і спорту. Стаття 49. «Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування».

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально- економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності

(Офіційне тлумачення положення частини третьої статті 49 див. в Рішенні Конституційного Суду. №10-рп/2002 від 29.05.2002)

Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя [4].

Відповідно до Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права (1966) [5].

Стаття 12: 1. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. У Статуті (Конституції) Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ) фізичне здоров'я визначається як стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад.

До того ж принципи здійснення Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, схвалені групою експертів на нараді з питань міжнародного права, яка відбулася у м. Маастрихт 2-6 червня 1996 р., наголошують, що мінімальні основні зобов'язання держави необхідно розглядати як перший крок, а не як завершення процесу здійснення прав.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права

Документ 995_042, чинний, поточна редакція – Ратифікація від 19.10.1973, підстава - 2148-08
(Остання подія – Набрання чинності відбулась 03.01.1976. [Повернутися в історію?](#))

Інформація Зберегти Картка документа Зміст документа Пошук у тексті Текст для друку

19.10.1973

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права Статус Пакту див. (995_117)

(Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради
Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73)

У Законі України про «Фізичну культуру і спорт»

Формування знань, вмінь та навичок цілеспрямованого та ефективного використання засобів фізичної культури здійснюється в процесі фізичного виховання. Стаття 1 Закону серед напрямів фізичної культури називає фізичне виховання різних груп населення, яке пов'язане з процесом виховання особи, набуттям нею відповідних знань та умінь з використання рухової активності для всебічного розвитку, оздоровлення та забезпечення готовності до професійної діяльності та активної участі у суспільному житті.

(ст.26):

- Фізична культура у сфері освіти базується на затверджених відповідно до закону державних стандартах освіти, спрямованих на забезпечення науково обґрунтованих норм рухової активності дітей та молоді з урахуванням стану їхнього здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку;

- У закладах освіти заняття з фізкультурно-спортивної реабілітації учнів і студентів з інвалідністю є обов'язковими, їх періодичність та інтенсивність

визначаються індивідуально, з урахуванням медичних рекомендацій;

- Керівники закладів освіти зобов'язані забезпечувати створення сприятливих умов для належної рухової активності учнів та студентів [6].

Розділ III. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Стаття 26. Фізична культура у сфері освіти

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють розвитку фізичної культури в закладах освіти. Фізична культура у сфері освіти має на меті забезпечити розвиток фізичного здоров'я учнів та студентів, комплексний підхід до формування розумових і фізичних здібностей особистості, вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя, професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів та форм фізичного виховання і масового спорту, безперервності цього процесу протягом усього життя.

[Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 910-IX від 17.09.2020]

Фізична культура у сфері освіти базується на затверджених відповідно до закону державних стандартах освіти, спрямованих на забезпечення науково обґрунтованих норм рухової активності дітей та молоді з урахуванням стану їхнього здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку.

До переліку компетентностей випускника в Державних стандартах вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, ступеня «бакалавр» належить компетентність: «використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя», що дає змогу функціонувати кафедрам фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти [7].

Фізична культура у сфері освіти має на меті забезпечити розвиток фізичного здоров'я студентів, комплексний підхід до формування розумових і фізичних здібностей особистості, вдосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя, професійної діяльності на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних засобів та форм фізичного виховання і масового спорту, безперервності цього процесу протягом усього життя.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/9-164 від 24.03.2021

1461966339

Фізична культура у сфері освіти базується на затверджених відповідно до закону державних стандартах освіти, спрямованих на забезпечення науково обґрунтованих норм рухової активності дітей та молоді з урахуванням стану їхнього здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку.

До переліку компетентностей випускника в Державних стандартах вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, ступеня «бакалавр» належить компетентність: «використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя», що дає змогу функціонувати кафедрам фізичного виховання та спорту в закладах вищої освіти.

Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 9 грудня 2015 р. № 1045 Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України. Метою щорічного оцінювання є визначення та підвищення рівня фізичної підготовленості населення України, створення належних умов для фізичного розвитку різних груп населення, покращення його здоров'я, забезпечення здатності до високопродуктивної праці, захисту суверенітету і територіальної цілісності України, а також сприяння у вихованні патріотизму та громадянської позиції [8].

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 9 грудня 2015 р. № 1045
Київ

Про затвердження Порядку проведення щорічного
оцінювання фізичної підготовленості населення України

{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ
№ 461 від 06.06.2018}

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 9 грудня 2015 р. № 1045
(в редакції постанови Кабінету Міністрів України
від 6 червня 2018 р. № 461)

ПОРЯДОК
проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості
населення України

1. Цей Порядок визначає механізм проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України (далі - щорічне оцінювання).

4. Проведення щорічного оцінювання для учнівської та студентської молоді закладів освіти незалежно від форми власності (крім закладів позашкільної та дошкільної освіти), військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу Збройних Сил та інших військових формувань, утворених відповідно до законів, Держспецвз'язку, правоохоронних органів, зокрема Національної поліції, рятувальних та інших спеціальних служб є обов'язковим.

Керівники закладів вищої освіти несуть відповідальність за організацію та проведення щорічного оцінювання студентської молоді, а також включення результатів його проведення до щорічних звітів про свою діяльність.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2015-%D0%BF#Text>

Лист МОН України №1/9-97 від 23.02.2016 Звертаємо увагу, що пунктом 4 Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України

передбачено, що здійснення щорічного оцінювання для учнівської та студентської молоді навчальних закладів усіх типів незалежно від форми власності є обов'язковим [9].

Щодо підготовки до проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості студентів

Лист МОН № 1/9-97 від 23.02.16 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

№ 1/9-97 від 23 лютого 2016 року

Керівникам вищих навчальних закладів

Щодо підготовки до проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості студентів

Кабінетом Міністрів України ухвалено постанову від 09.12.2015 №1045 "Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України".

Порядок визначає механізм проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України, метою якого є визначення та підвищення рівня фізичної підготовленості населення України, створення належних умов для фізичного розвитку різних груп населення, покращення його здоров'я, забезпечення здатності до високопродуктивної праці, захисту суверенітету і територіальної цілісності України, а також сприяння у вихованні патріотизму та громадянської позиції. Починаючи з 2017 року проведення щорічного оцінювання повинно стати головним показником системи контролю за станом фізичного розвитку та здоров'я населення України.

Звертаємо увагу, що пунктом 4 Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України передбачено, що здійснення щорічного оцінювання для учнівської та студентської молоді навчальних закладів усіх типів незалежно від форми власності є обов'язковим.

Просимо врахувати зазначене при розробці та затвердженні навчальних планів, робочих навчальних планів на 2016/2017 навчальний рік в частині фізичного виховання.

Рекомендації парламентських слухань на тему: «Шляхи розвитку фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади» м. Київ 23 березня 2016 р. Рекомендувати ректорам вищих навчальних закладів для формування вказаної компетентності та досягнення відповідних результатів навчання передбачити залучення студентів до занять з

фізичного виховання не менше як протягом двох років навчання в обсязі 4-х годин на тиждень.

Одним із важливих міжнародних документів з питань фізичного виховання та спорту є Міжнародна Хартія з фізичного виховання та спорту, яку прийняла Генеральна Конференція ЮНЕСКО на XX сесії, що проходила у листопаді 1978 р. у Парижі. При підготовці цього документа його автори виходили із засад, які викладені у Загальній Декларації Прав Людини, де говориться, що кожна людина має право користуватися всіма правами й свободами, які проголошені у Декларації, без будь-якої дискримінації, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних поглядів, національності, становища у суспільстві, майна, народження тощо.

Засновники Хартії виходили з того, що одним із важливих прав людини є можливість вільно розвиватися, мати доступ до фізичного виховання та спорту.

Різні рівні підготовки й виховання, що існують у світі, а тому визнаючи, що попри різницю між спортивними структурами різних народів, є очевидним той факт, що функції фізичного виховання та спорту не обмежуються впливом на фізичне самопочуття і здоров'я людини, а поширюються на всебічний розвиток людини. В хартії вказано на необхідність і надалі вести відповідну роботу, поки право на фізичне виховання та спорт не стане загальним для усіх людей.

«Стаття 1. Заняття фізичним вихованням та спортом – головне право кожної людини.

1.1. Кожна людина має законне право на доступ до фізичного виховання та спорту, що є необхідним для всебічного розвитку людської особистості. Право на розвиток фізичних, інтелектуальних та моральних якостей за допомогою фізичного виховання та спорту має бути гарантованим як у системі освіти, так і в інших галузях суспільного життя.

1.2. Згідно зі спортивними традиціями свого народу, кожна людина повинна мати шанси займатися фізичним вихованням та спортом, розвивати свої фізичні якості, спрямовані на досягнення відповідного рівня спортивних

результатів, що відповідає рівню її фізичного розвитку, здібностям та можливостям.

«Стаття 2. Фізичне виховання та спорт є важливим елементом безперервного виховання у загальній системі освіти.

2.1. Фізичне виховання та спорт розвивають здібності, силу волі, внутрішню дисципліну кожної людини, що є принциповими елементами виховання та культури. Безперервність фізичної активності та занять спортом має бути гарантована протягом усього життя через загальне, безперервне та демократичне виховання.

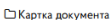
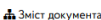
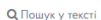

2.2. Якщо йдеться про особистість, фізичне виховання та спорт сприяють підтриманню та поліпшенню стану здоров'я, дають змогу корисно проводити дозвілля і допомагають людині долати негативні явища, що існують у сучасному житті. У суспільній сфері вони сприяють підвищенню рівня суспільних стосунків і розвивають прихильність до чесної гри (fair play), що є принциповою справою не тільки в спорті, але і в суспільному житті.

2.3. Кожна система освіти має визначати певне місце і значення фізичного виховання та спорту, аби забезпечити рівновагу й зміцнити зв'язки між фізичною діяльністю та іншими елементами виховання».

Міжнародна хартія фізичного виховання, фізичної активності та спорту [10].

Міжнародна хартія фізичного виховання, фізичної активності та спорту

Документ 995_350, поточна редакція – Прийняття від 21.11.1978

Міжнародна хартія фізичного виховання, фізичної активності та спорту

Преамбула

Генеральна конференція ЮНЕСКО

1. *Нагадуючи*, що в Статуті Організації Об'єднаних Націй народи проголосили свою віру в основні права людини, у гідність і цінність людської особистості, а також підтвердили свою рішучість сприяти соціальному прогресу й поліпшення умов життя;

2. *Нагадуючи*, що згідно з положеннями Загальної декларації прав людини кожна людина має право на всі права і свободи, викладені в ній, без будь-якої дискримінації за расою, кольором шкіри, статтю, мовою, релігією, політичними переконаннями, національністю чи соціальним походженням, економічним статусом, народженням чи будь-яким іншим станом;

3. *Переконана* в тому, що умовою здійснення прав людини є можливість для кожної людини

В резолюції Європейського парламенту щодо ролі спорту в галузі освіти:

- заклик Ради Європи до країн ЄС щодо модернізації політики держав у сфері фізичного виховання насамперед для того, щоб забезпечити баланс між фізичною та інтелектуальною активністю, інвестування в якість спортивних споруд і вжити відповідні заходи щодо доступу до них студентів з обмеженими можливостями; надання широкого спектру вибору спортивних дисциплін з метою забезпечення студентам варіативності занять; стимулювання діяльності спортивних клубів, задіяних у проекті «Навчання протягом усього життя» (п. 19).

В резолюції Європейського парламенту щодо ролі спорту в галузі освіти:

- заклик забезпечити належні умови для дотримання встановленого мінімального обсягу фізичної активності, враховуючи, що регулярні

фізичні вправи значно сприяють скороченню витрат на охорону здоров'я (п. 20);

- прийняття пропозиції Комісії у справі включення спортивних дисциплін до європейської кредитно-трансферної системи у професійній підготовці і надання кредитів (п. 25);

Parlamentum Europaeum

Нормативні документи та обґрунтування фізичного виховання у процесі підготовки фахівців у ЗВО.

Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [11].

Указ Президента України Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [12].

NAQA_інформує про оновлену форму відомостей про самооцінювання освітньої програми [13].

https://naqa.gov.ua/2024/08/naqa_інформує-про-оновлену-форму-відомос/

Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти

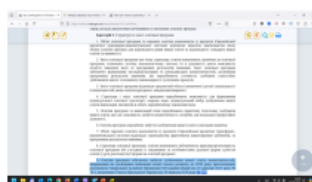
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24/#Text>

The screenshot shows the official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. At the top, there is a blue header with the logo of the Verkhovna Rada and the text 'РАДА ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ'. Below the header, there is a navigation bar with links for 'Картка', 'Файли', 'Історія', 'Закони', 'Публікації', and 'Текст для друку'. The main content area displays the title of the document: 'Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти'. Below the title, there is a section for document details, including the document number 'z1013-24', the date of adoption '15.05.2024', and the date of publication '01.08.2024'. There are also icons for 'Інформація', 'Зберегти', 'Картка документа', 'Зміст документа', 'Пошук у тексті', and 'Текст для друку'. The document text itself is centered and reads: 'МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАКАЗ 15.05.2024 № 686 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04 липня 2024 р. за № 1013/42358 Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти Відсилаю до [закону_21](#) частини першої статті 11, [закону_1](#) частини першої статті 18 Закону України «Про вищу освіту» та [закону_31](#) пункту 4, [закону_8](#) Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 650, НАКАЗУ Ю:

Указ Президента України Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року

Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти

3) забезпечення **здорового способу життя** та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019/#Text>

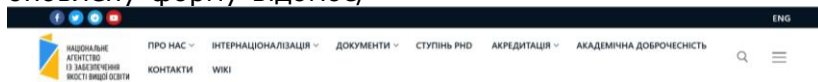

Критерій 2
9. Освітня програма забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей**, направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24/#Text>

Оновлена форма відомостей про самооцінювання освітньої програми

https://naqa.gov.ua/2024/08/naqa_інформує-про-оновлену-форму-відомос/

NAQA_інформує про оновлену форму відомостей про самооцінювання освітньої програми

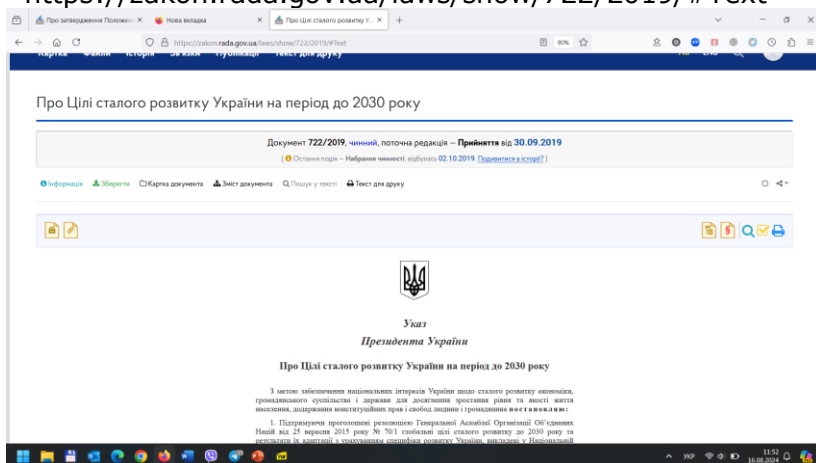
Шановні колеги!

Звертаємо вашу увагу на оновлену форму відомостей про самооцінювання освітньої програми, що відображає зміни в підкритеріях Критеріїв оцінювання якості ОП, що закріплені новим Положенням про акредитацію освітніх програм здобувачів вищої освіти, затвердженим наказом МОН України від 15 травня 2024 р. № 686.

Оновлена форма відомостей про самооцінювання розміщена на офіційному сайті Національного агентства за посиланням: <https://bit.ly/4clRofb>

Указ Президента України Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019/#Text>

Указ Президента України Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року

Оновлена форма відомостей про самооцінювання освітньої програми

3) забезпечення
здорового способу життя
та сприяння
благополуччю для всіх у
будь-якому віці

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019/#Text>

Критерій 2

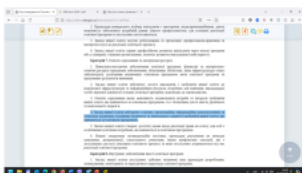
9. Яким чином ОП забезпечує набуття здобувачами навичок і компетентностей, направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722

<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/SAR-form-2024-1.pdf>

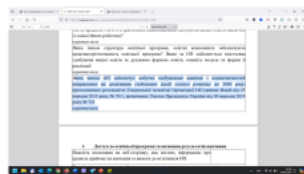

Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти

Оновлена форма відомостей про самооцінювання освітньої програми

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24/#Text>

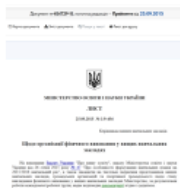
Критерій 7

4. Опишіть, яким чином заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою

<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/SAR-form-2024-1.pdf>

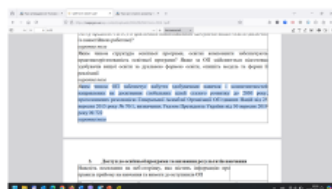
Шляхи реалізації

ЛИСТ МОН України 25.09.2015 № 1/9-454 Керівникам вищих навчальних закладів Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах

Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9-454
Рекомендації щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах
З метою забезпечення викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах на належному рівні, можуть бути запропоновані базові моделі для вирішення цього питання (без претензій на вичерпність) або різні форми їх поєднання: сенсіjna, професійно-орієнтована, традиційна, індивідуальна

Оновлена форма відомостей про самооцінювання освітньої програми

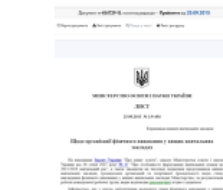

Критерій 2

9. Яким чином ОП забезпечує набуття здобувачами навичок і компетентностей, направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722

<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/SAR-form-2024-1.pdf>

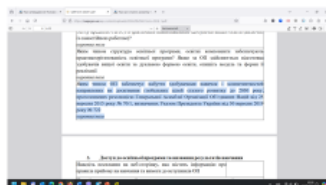
ЛИСТ МОН України 25.09.2015 № 1/9-454 Керівникам вищих навчальних закладів Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах

Форми організації занять з фізичного виховання

1. секційна,
2. професійно-орієнтована,
3. традиційна,
4. індивідуальна

Оновлена форма відомостей про самооцінювання освітньої програми

Критерій 7

4. Опишіть, яким чином заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою

<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/SAR-form-2024-1.pdf>

Форми організації фізичного виховання у у ЗВО (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9-454 [14])

Рекомендації щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах

З метою забезпечення викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах на належному рівні можуть бути запропоновані такі базові моделі для вирішення цього питання (без претензії на вичерпність) або різні форми їх поєднання:

1. **Секційна.** Створення широкої мережі як спеціалізованих спортивних, так і загальнооздоровчих секцій, гуртків, клубів, які працюють за фіксованим розкладом у вільний від основних навчальних занять час (наприклад, у другу зміну для студентів, які мають навчальні заняття в першій половині дня).

2. **Професійно орієнтована.** Розроблення низки комплексних програм з фізичного виховання, які прямо орієнтовані на особливості майбутньої професії (вчитель, лікар, офісний працівник, програміст тощо). Альтернативними варіантами відвідування таких програм можуть бути суто спортивні секції, військово-прикладні

секції (з орієнтуванням як юнаків, так і дівчат на досягнення вимог до вступу на програми військової підготовки), військово-медична підготовка з елементами загальнофізичної підготовки.

3. **Традиційна.** Збереження фізичного виховання в якості обов'язкової дисципліни з нарахуванням за неї кредитів, виставленням заліків та включенням до розкладу занять з наданням студентам можливості як відвідувати заняття з групою, так і займатись індивідуально в спортивних секціях та оздоровчих гуртках, клубах, програмах тощо на їх вибір.

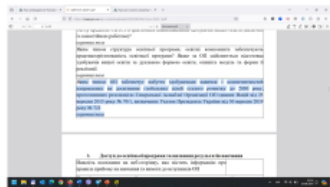
4. **Індивідуальна.** Закріплення за кожним студентом працівника кафедри фізичного виховання чи іншого спеціалізованого підрозділу, який виконує роль тьютора з питань оздоровлення та фізичного розвитку, рекомендує певні види фізичної активності (як організовані, так і самостійні), розробляє індивідуальну програму фізичного розвитку, у т.ч. спортивні та оздоровчі секції, гуртки, клуби, а можливо і лекторії зі збереження здоров'я, планування родини тощо. Дві-три обов'язкові зустрічі з студентом впродовж навчального року дозволять більш м'яко мотивувати студента до фізичної активності.

НАКАЗ МОН України від 15.02.2021 № 193 Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед студентської молоді на період до 2025 року

Рекомендаціями передбачається створення в закладах освіти **двох систем** - **фізичного виховання та спорту**. Ці системи є автономними, рівними за пріоритетністю та взаємодоповнючими.

Оновлена форма відомостей про самооцінювання освітньої програми

Критерій 7

4. Опишіть, яким чином заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою

<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/SAR-form-2024-1.pdf>

Системи фізичного виховання у ЗВО НАКАЗ МОН України від 15.02.2021 № 193 Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед студентської молоді на період до 2025 року [15].

1. Фізичне виховання.

Забезпечення і проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості студентської молоді України.

Організація та проведення сучасних спортивно-масових заходів, залучення студентів у позанавчальний час.

Заохочення до занять фізичною культурою та спортом викладачів та працівників освітньої галузі.

Забезпечення функціонування ефективної системи інклюзивної освіти, організація занять зі студентами спеціальних медичних груп.

Впровадження в навчальний процес та позанавчальну роботу з фізичного виховання сучасних видів спорту та рухової активності та інших рухових активностей популярних серед молоді.

Сприяння розвитку туризму в закладах освіти, як форми залучення молоді до формування потреби здорового способу життя, активного відпочинку і престижу занять фізичною культурою.

2. Спорт.

Створення та забезпечення роботи центрів студентського спорту, спортивних клубів, секцій та інших структурних підрозділів у закладах освіти.

Забезпечення підготовки та участі студентів у змаганнях з видів спорту та інших видів спорту визнаних в Україні:

- студентські ліги та перші етапи універсіад України, проведення спортивних змагань у закладах освіти;

чемпіонати України, універсіади України та інші комплексні всеукраїнські змагання серед студентів;

чемпіонати Європи і чемпіонати світу серед студентів, Європейські університетські ігри, зимові та літні Всесвітні універсіади та інші комплексні міжнародні спортивні змагання серед студентів.

Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» / Схвалено указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 [16].

У Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» вказується, що достатній рівень оздоровчої рухової активності (не менше ніж 4–5 занять на тиждень тривалістю одного заняття не менше ніж 30 хвилин) властивий лише 3 % населення віком від 16 до 74 років, середній рівень (2–3 заняття на тиждень) – 6 % населення, низький (1–2 заняття на тиждень) – 33 % населення.

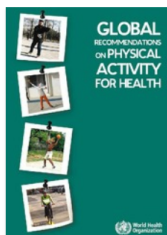
За визначення ВООЗ «Нині недостатня фізична активність вважається четвертим провідним фактором ризику глобальної смертності».

Home / Publications / Overview / Global recommendations on physical activity for health

Global recommendations on physical activity for health

1 January 2010 | Guideline

Overview

Physical inactivity is now identified as the fourth leading risk factor for global mortality. Physical inactivity levels are rising in many countries with major implications for the prevalence of noncommunicable diseases (NCDs) and the general health of the population worldwide.

The focus of the Global recommendations on physical activity for health is primary prevention of NCDs through physical activity at population level, and the primary target audience for these recommendations are policy-makers at national level.

The recommendations set out in this document address three age groups: 5–17 years old; 18–64 years old; and 65 years old and above. A section focusing on each age group includes the following:

Мирослав Дутчак [17] трактує рухову активність як: свідоме переміщення тіла та/або його частин у просторі й часі, яке здійснюється завдяки роботі скелетних м'язів, що потребує додаткових витрат енергії, та спрямоване на досягнення визначеної мети.

Запропонована наступна кваліфікація:

1. освітня, яка передбачає формування «школи рухів» і забезпечення належного фізичного стану дітей та молоді в процесі сімейного виховання й навчання в закладах

освіти (дошкільних, загальноосвітніх, професійних і вищих);

2. професійна, яка зумовлена виконанням обов'язків та повноважень, передбачених посадовими інструкціями й контрактами (для неї характерний широкий спектр різноманітності стосовно змісту, обсягу, інтенсивності, умов реалізації тощо);

3. побутова, що пов'язана з дотриманням правил особистої гігієни, використанням косметичних засобів, виконанням хатніх робіт, приготуванням і споживанням їжі тощо;

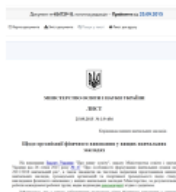
4. реабілітаційна, котра повинна забезпечити особам із порушенням функцій через захворювання, травми чи вроджені дефекти відновлення здоров'я, фізичного стану, працездатності та пристосування до нових умов життя в суспільстві;

5. рухова активність задля переміщення до місця призначення (навчання, роботи, відпочинку, торгівлі (ходьба, їзда на велосипеді));

6. дозвіллева, тобто у вільний час від навчання чи праці, щоденних побутових робіт і затрат часу на переміщення або транспорт (оздоровчий фітнес, масовий спорт, фізична рекреація, шопінг, робота в саду).

Стимули студентів до занять фізичною культурою і спортом.

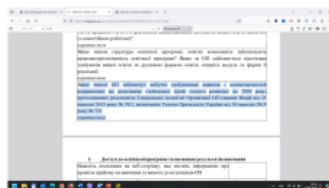
ЛИСТ МОН України 25.09.2015 № 1/9-454 Керівникам вищих навчальних закладів Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах

Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9-454
Рекомендації щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах

Вищі навчальні заклади можуть застосовувати різного роду стимули (рейтинг, стимул, змагання, сертифікати та кваліфікації, медійна підтримка) для активної участі студентів денної форми навчання.

Оновлена форма відомостей про самооцінювання освітньої програми

Критерій 2

9. Яким чином ОП забезпечує набуття здобувачами навичок і компетентностей направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722

<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/SAR-form-2024-1.pdf>

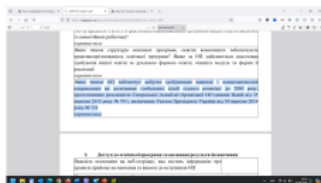
ЛИСТ МОН України 25.09.2015 № 1/9-454 Керівникам вищих навчальних закладів Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах

Вищі навчальні заклади можуть застосовувати різного роду стимули для активної участі студентів денної форми навчання:

1. рейтинг,
2. стимул,
3. змагання,
4. Сертифікати та кваліфікації
5. Медійна підтримка

Оновлена форма відомостей про самооцінювання освітньої програми

Критерій 7

4. Опишіть, яким чином заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку, підтримку фізичного та ментального здоров'я здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою

<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/SAR-form-2024-1.pdf>

Стимули для студентів до занять з фізичного виховання у у ЗВО (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9-454/ [18]

1. Рейтинг.

Врахування спортивної активності в рейтинговому оцінюванні освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу, яке має проводитись відповідно до статті 32 Закону.

2. Стимул.

Визначення вимоги фізкультурно-спортивної активності як бов'язкової чи дуже пріоритетної для висування студентів для участі в програмах академічної мобільності та доступу до обмежених ресурсів навчального закладу, надання знижок в оплаті додаткових освітніх послуг.

3. Змагання.

У разі розширення спектру університетських спортивних змагань (на рівнях країни, регіону, міста, закладу вищої освіти, факультету. інституту, студентського містечка тощо) постане можливість мотивувати більше студентів до регулярної організованої фізичної активності. Зазначені заходи можуть бути підтримані органами студентського самоврядування у самих різних формах, включаючи матеріальне стимулювання переможців.

4. Сертифікати та кваліфікації.

Фіксація успіхів студентів у заняттях фізичною культурою та спортом шляхом видачі відповідних сертифікатів про досягнення, а в більш просунутих випадках присвоєння додаткової кваліфікації із записом у додаток до диплома, навіть видача вищим навчальним закладом диплома власного зразка про додаткову фізкультурно-спортивну або прикладну кваліфікацію (тренери та судді аматорських змагань, парамедики тощо) за умови виконання відповідних офіційних вимог з видів спорту.

5. Медійна підтримка.

Може формувати культуру фізичної активності, ставлення до власного тіла та формування фізичного

здоров'я, рекламувати успіхи студентів-спортсменів на змаганнях усіх рівнів тощо.

Список використаних джерел.

1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для експертів Національного агентства щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми.
https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Методичні-рекомендації_для-експертів.pdf

2. Міністерство освіти і науки України №1/9-164 від 24.03.2021
<https://www.concordia.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/lystmon-do-kerivn-zvo-shhodo-fizvchnoqo-vvhovannva.pdf>

3. Частина 3 статті 10 Закону України «Про вищу освіту» {Текст статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-У111 від 05.09.2017; в редакції Закону № 392-ІХ від 18.12.2019}
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

4. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82#w1_1

5. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>

7. МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ №1/9-164 від 24.03.2021
<https://www.concordia.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/lvst-mon-do-keriУп-гво-зИИобо-їигуьподо-vyhovannya.pdf>

8. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2015-%P0%B#Tex>

9. Лист МОН України №1/9-97 від 23.02.2016
<https://osvita.ua/legislation/Vishya%20обуЛ%20а/50435/>

10. Міжнародна хартія фізичного виховання, фізичної активності та спорту
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_350#Text

11. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24/#Text>

12. Указ Президента України Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24/#Text>

13. NAQA_інформує про оновлену форму відомостей про самооцінювання освітньої програми
https://naqa.gov.ua/2024/08/naqa_інформує-про-оновлену-форму-відомос/

14. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9-454
<https://ips.ligazakon.net/document/MUS25424>

15. Системи фізичного виховання у ЗВО НАКАЗ МОН України від 15.02.2021 № 193 Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед студентської молоді на період до 2025 року
https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/80881/

16. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» / Схвалено указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1043-2020-%D1%80#Text>

17. <https://ouci.dntb.gov.ua/works/4y3qyyW9/>

18. Стимули для студентів до занять з фізичного виховання у ЗВО (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9-454/
<https://ips.ligazakon.net/document/MUS25424>